

HERMELIJN RONQUIÈRES VERSUS CRÖLLWITZER

Tekst: Boudewijn Goddeeris, België.

Foto: Jan Willem Hondelink.

Intro

Zowel in België als in Duitsland kent men een kalkoen met een witte grondkleur en zwarte zoming. In België wordt hij beschouwd als een kleurslag van de Ronquière kalkoen, nl. de Gespikkelde of Hermelijn Ronquière. In Duitsland daarentegen wordt hij als een afzonderlijk ras, de Cröllwitzer kalkoen, erkend. Op de Vlaamse Studiedag voor Keurmeesters van 1994 te Jezus-Eik werd door de sectie Park- en Watervogels voorgesteld de Cröllwitzer kalkoen op onze tentoonstellingen te keuren als Hermelijn Ronquière. Dit standpunt werd overgenomen door de Belgische Standaardcommissie voor Park- en Watervogels en werd tenslotte door de Landsbond van Fokkers van Neerhofdieren goedgekeurd op 27 november 1994. Op tentoonstellingen in België wordt de Cröllwitzer dus niet meer gekeurd. Misschien vraagt u zich af wat destijds aan de basis lag van deze beslissing en of ze wel nodig was. Men had toch evengoed de bestaande standaardverschillen tussen de Hermelijn Ronquière en de Cröllwitzer kunnen benadrukken, zodat ze zo verder gescheiden konden gekeurd worden. Trouwens, met welk recht beschouwen de Belgen de Cröllwitzers als Ronquière kalkoenen?

Rechts: Kopstudie van een patrijskleurige Ronquière kalkoen. Foto: Dirk de Jong.

Om de Hermelijn Ronquière en de Cröllwitzer gescheiden te keuren stelden zich in die jaren een reeks problemen, die blijkbaar niet weg te werken waren. Vooreerst waren de verschillen tussen de standaards te klein om zonder probleem dieren van beide rassen steeds te kunnen onderscheiden, laat staan te keuren. Inmiddels is er een nieuwe, zeer gedetailleerde standaard van de Ronquière. Het voorontwerp verscheen in 1996 in "De

Filosoof van Ronquières", het tijdschrift van de gelijknamige Vlaamse vereniging van fokkers van kalkoenen en parelhoenders.

Links: Hermeleinkleur. De zwarte tekening is wat teveel gepeperd over de veer.

De nieuwe standaard bleek een ideale gelegenheid om de eventuele verschillen met de Cröllwitzer zodanig te accentueren dat het ganse probleem als vanzelf opgelost werd. Voor bepaalde kenmerken zou men zelfs kunnen werken in de zin van wat goed is voor de Hermelijn Ronquières is fout

bij de Cröllwitzer en omgekeerd. Dit veronderstelt dan echter ook wijzigingen in de Duitse standaard van de Cröllwitzer! Men mag hierin ook niet te ver gaan. We hebben immers het recht niet te raken aan het wezenlijke van elk ras, maar de taak ons patrimonium voor de toekomst te bewaren. Bij de Ronquières kalkoen gaat het nu juist om één van de oudste en meest originele kalkoenenrassen van Europa. Tevens mag men ook de fokkers niet ontmoedigen door overdreven standardeisen; kalkoenen kweken is al moeilijk genoeg! Het ganse probleem zit bovendien veel dieper dan dat: er blijkt geen sluitend systeem te bestaan om beide rassen zuiver en duidelijk te scheiden.

Rechts: Rug en flanken tonen wat donker. Foto: Wanda Zwart.

De standaardverschillen

Elk ras wordt gekenmerkt door zijn type. De algemene vorm van de Ronquières is deze van een landkalkoen; zo ook bij de Cröllwitzer. Men zou de Cröllwitzer kunnen laten evolueren naar het hooggestelde type dat zo kenmerkend is voor andere Duitse rassen. Maar zullen de Duitsers dit wel aanvaarden en raakt men hier zelfs niet aan de essentie van het ras? Momenteel is de Cröllwitzer zeker geen hooggestelde kalkoen, noch volgens de standaard, noch in de praktijk. In elk geval aanvaardde de Duitse specialist F. Hilger destijds een wijziging van het type van landkalkoen naar hooggesteld type niet: "Tendenzen om de Cröllwitzer kalkoen hoogbeniger en eleganter te maken, zoals de laatste jaren aanwezig en tijdens onze grote tentoonstellingen terug waargenomen, zijn niet volgens de zin van de standaard; het moet het type van een landkalkoen blijven" (vertaling Geflügel-Börse 1979, 14: 2).

Wat het gewicht van de Ronquières betreft spreekt de oorspronkelijke standaard van 1907 van een gewicht van 8 tot 14 kg voor een haan en van 5 tot 8 kg voor een hen; de Duitse

standaard van de Cröllwitzer daarentegen spreekt van 7 tot 8 kg voor een haan en 4-5 kg voor een hen. (Het gaat hier over de gewichten van volwassen dieren). Deze hogere gewichten van de Ronquières komen echter niet met de werkelijkheid overeen, nu niet en vroeger ook niet. Wel is het zo dat men destijds alles zo groot mogelijk wenste.

Rechts: Iets meer tekening in de hals gewenst. Foto: Dirk de Jong.

Maar zo zwaar is de Ronquières nooit geweest: een in 1908 als zeer mooi omschreven overjarige Patrijs haan woog 8 kg, terwijl een Vale Ronquières van 9 kg als zwaarste haan een bewaarpremie ("prime de conservation") kreeg. De nieuwe standaard van de Ronquières respecteert terecht het oorspronkelijke gewicht van de Ronquières met 8 tot 9 kg voor de haan en ongeveer 4,5 kg voor de hen. Een onderscheid in de zin van de Ronquières als zware kalkoen en de Cröllwitzer als licht ras zou daarenboven ook helemaal tegengesteld zijn aan het oorspronkelijke opzet van de Cröllwitzer: het creëren van een zware kalkoen met hermelijntekening.

Rechts: Haan en hen, geelschouder Ronquières. Foto: Dirk de Jong.

Ronquières en Cröllwitzer hebben dus momenteel een vrijwel identiek gewicht. Een bijzondere standaard-eis bij de Ronquières is de blauwe kop en ook de basis van de beenwitte snavel wordt blauw gewenst. Bij de haan vertaalt zich dat in een kop die wisselt tussen blauw, wit en rood met rode en witte wratten. Bij de hen is de kop merkwaardig genoeg nog blauwer en kan zelfs de neus volledig blauw zijn; de keel en de wratten kleuren meestal rood. Volgens de Duitse standaard wordt de kop blauw tot hemelsblauw verlangd bij alle kalkoenenrassen, zowel bij de haan als bij de hen. Deze Duitse standaard moet men echter niet al te letterlijk nemen: kalkoenen zonder rood in de kop bestaan er in Duitsland niet en Cröllwitzer hennen met een blauwe neus komen er niet voor. Men zou dus de standaard van de Ronquières kunnen verstrengen en b.v. bij de hennen een volledig blauwe kop met blauwe neus kunnen eisen en de andere dieren botweg uitsluiten. Bij de hanen lijkt dit onmogelijk: naargelang de gemoedstoestand zal de kop steeds gedeeltelijk rood kleuren. Bij de Cröllwitzer haan kan men ook niet verlangen dat het gezicht steeds vrij blijft van blauw. Maar ook bij de hennen stelt zich een probleem, aangezien de kop en de snavelbasis bij Ronquières hennen slechts duidelijk blauw kleuren bij overjarige dieren. Moet men dan zijn jonge hennen als Cröllwitzers tentoonstellen en zijn overjarige hennen als Ronquières? Dat zou belachelijk zijn!

Kopwratjes

Een ander probleem dient zich aan voor de kopwratjes, die bij de Ronquières maar weinig ontwikkeld zijn, terwijl de Duitse standaard zich hierover niet uitspreekt. Hier extreme verschillen willen maken heeft geen zin: een kalkoenenhen met sterk ontwikkelde kopwratjes is immers helemaal niet mooi. En de mooiste koppen bij de hennen van Ronquières hebben

nog steeds enkele knalrode wratjes, die samen met de bloedrode keel prachtig uitkomen op een diepblauwe kop.

Links: Fraaie kop van een hermelijnkleurige Ronquières haan. Foto: Jan Willem Hondelink.

Pootkleur

Wat betreft de pootkleur doet zich een gelijkaardige situatie voor. Bij de Ronquières worden de loopbenen en tenen wit tot licht roze verlangd, terwijl ze bij de Cröllwitzer vleeskleurig tot rood zijn. Het is juist, Ronquières met rode poten worden zwaar bestraft, echter niet uitgesloten. Maar met de foto van de Cröllwitzer haan in het boek "Puten, Perlhühner, Gänse, Enten" van Horst Schmidt (1989) zien we ook onmiddellijk wat men in Duitsland met vleeskleurig bedoelt: dat is de ideale pootkleur van een Ronquières! Daarbij weet iedere fokker dat de pootkleur roder wordt met de jaren. Verandert dan ook hier een dier van ras met zijn ouderdom?

Verskil in hermelijntekening

Ook zou men kunnen pogen de standaardverschillen tussen een Hermelijn Ronquières en een Cröllwitzer te baseren op verschillen in de hermelijn tekening zelf. Bij de Hermelijn Ronquières wordt de zwarte zoming eveneens in de hals verlangd, zij het zeer fijn. Geen zwarte zoming in de hals is een fout bij de haan. Een Ronquières hen zonder halszoming wordt slechts licht bestraft: bij de hen is deze vereiste immers veel moeilijker te verkrijgen. Bij de Cröllwitzer daarentegen moet de hals wit zijn: een licht getekende hals wordt slechts bij de haan toegelaten (dit was vroeger zelfs een zware fout). We stellen hier dus een duidelijk verschil vast, maar het gaat hier wel om het standaardideaal. De praktijk zit anders: het bekomen van een volledige halstekening is bijzonder moeilijk, zeker bij hennen. Het uitsluiten van dieren zonder halstekening bij de Ronquières is gewoon de fokker zodanig ontmoedigen dat hij ermee ophoudt. Of de fokker van Ronquières kalkoenen zou zijn minder getekende dieren als Cröllwitzer kunnen tentoonstellen, met als fantastisch resultaat dat broer één kampioen wordt bij de Ronquières en broer twee kampioen bij de Cröllwitzers. Van rassenonderscheid gesproken! Het is zelfs de Ronquières als ras de nek omdraaien, aangezien de standardeisen voor de Ronquières zwaarder zouden uitvallen dan voor de Cröllwitzer.

Rechts: Fraai trio in de hermelijnkleur. Foto: Jan Willem Hondelink.

Nog meer verschillen

Omgekeerd kan de standaard het de Cröllwitzer ook bijzonder moeilijk maken door dieren zonder zwarte zoming in de grote staartdekveren gewoon uit te sluiten. Het moeilijk te verkrijgen tweede rad in de staart, zoals de Duitsers het effect van deze zoming noemen, is inderdaad een standardeis bij de Cröllwitzer, maar slechts een wens bij de Ronquières. Duitsers beschouwen het tweede rad als een verworven kenmerk, maar bij vele Cröllwitzer-prijswinnaars op de grote Duitse tentoonstellingen is werkelijk geen spoor van dit tweede rad aanwezig.

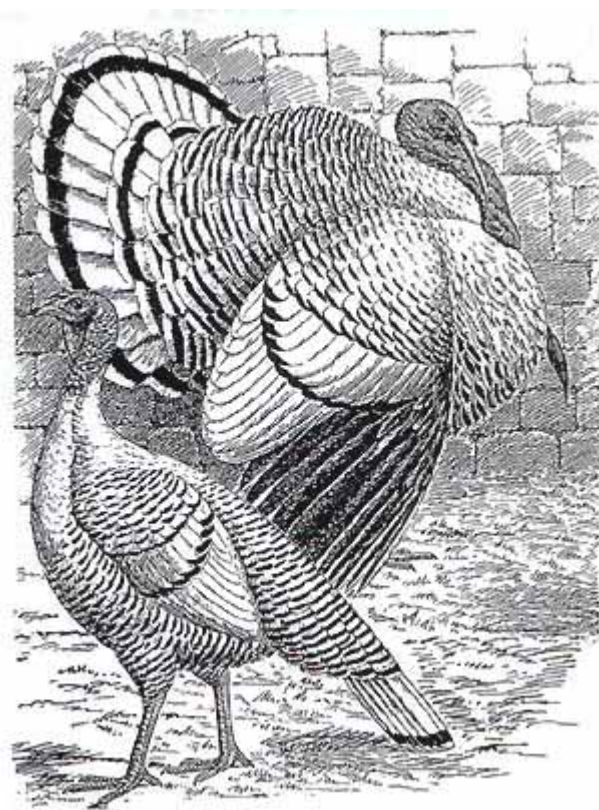
Eigenlijk zijn er geen verschillen

Uit het voorgaande mag overduidelijk blijken dat men geen sluitend systeem kan vinden om beide rassen afzonderlijk te keuren. Vertrekkend van één en dezelfde stam zou de fokker zijn kweekresultaten overigens onder twee verschillende rassen kunnen tentoonstellen, en met succes. Slechte Hermelijn Ronquières worden immers goede Cröllwitzers en omgekeerd. Bij eenzelfde dier zou de ouderdom bepalend kunnen zijn voor de rasnaam waaronder de tentoonsteller best inkorft. De conclusie is duidelijk: het gescheiden keuren van Hermelijn Ronquières en Cröllwitzers is onbegonnen werk en niet doenbaar, ondanks de lichte verschillen tussen beide standaards.

De geschiedenis van beide rassen

Als het dan zo moeilijk is de Hermelijn Ronquières en Cröllwitzers gescheiden te keuren, waarom moet dan de Cröllwitzer wijken voor de Hermelijn Ronquières en niet omgekeerd, de Ronquières voor de Cröllwitzer? Alleen al het feit dat de Ronquières kalkoen een Belgisch ras is zou reeds moeten volstaan als antwoord voor België. Er zijn echter nog meer argumenten om zo te handelen, maar hiervoor moet men wel teruggaan naar de oorsprong van beide rassen. Hieruit blijkt dat de Ronquières kalkoen een bijzonder oud en origineel ras is en dat de Ronquières reeds in het midden van de zestiende eeuw aanwezig was in de Zuidelijke Nederlanden, t.t.z. in het huidige België. Ook de Hermelijn Ronquières is reeds eeuwenlang in België aanwezig en in goede kwaliteit. De oorsprong van Cröllwitzer gaat daarentegen slechts terug tot het begin van deze eeuw en daarbij blijkt de Ronquières kalkoen de doorslaggevende rol te hebben gespeeld bij het ontstaan van dit ras in Duitsland. De Cröllwitzertekening is echter geen Duitse creatie, maar vindt zijn oorsprong in België!

Rechts: Oude prent waarop duidelijk het 'tweede rad' in de staart van de haan is getekend; in de praktijk komt deze tekening vrijwel nooit zó perfect voor.

Links: Ronquières kunnen samen worden gehouden met kippen. Foto: Wanda Zwart.

Niet alle kleurslagen werden erkend

Het is wel zo dat de Hermelijn of Gespikkelde kleurslag niet wordt vermeld in de standaard van de Ronquières kalkoen van 1907; enkel twee kleurslagen worden erin besproken, nl. de Patrijs (Brune = Bruine) en de Vale (Rousse = Rosse) kleurslag. Dat wil echter niet zeggen dat de Hermelijn Ronquières toen niet bestond. Integendeel, Louis Vander Snickt sr., de promotor van de Belgische rassen, protesteerde meteen zeer heftig tegen het feit dat een ganse reeks van typische Ronquières kleurslagen niet werd erkend. In zijn classificatie van de Ronquières kleurslagen

was er steeds plaats voor de witte kalkoenen met zwarte zoming. Louis Vander Snickt had ze reeds in 1899 opgemerkt, t.t.z. van in het begin dat hij het ras volgde: "In het begin van dit naseizoen hebben wij bij het station van Haacht een groep van acht volledig witte kalkoenen kunnen bewonderen, maar waarvan elke veer afgeboord was met een

regelmatige zwarte zoom. Het was gewoon prachtig om te zien" (vertaling Chasse et Pêche 1899-1900, 18 : 479). Hermelijn Ronquières van hoge kwaliteit waren rond de eeuwwisseling dus zeker in België aanwezig, op een ogenblik dat er van de Cröllwitzer nog helemaal geen sprake was.

Rechts: Ronquières kalkoen in de patrijskleur.

Onder: Patrijs haan en hermelijn hen.

Foto's op deze pagina: Dirk de Jong.

De eerste Cröllwitzer kalkoenen werden slechts gefokt rond 1906 en wel door Alfred Beeck, directeur van het pluimveestation te Halle-Cröllwitz in Saksen.

A. Beeck was sterk geïnteresseerd in pluimveerassen met opbrengst-mogelijkheden: op zijn pluimveestation heeft hij o.a. ook het Cröllwitzer vlees- en broedhoen en de Cröllwitzer nutsgans geselecteerd. Voor zijn kalkoenen vertrok hij van een Ronquières haan welke hij van niemand minder dan Louis Vander Snickt had verkregen. Deze haan werd gekruist met

koperkleurige hennen, een kleurslag die zeer sterk lijkt op de Frans-Belgische Rode Ardenners. Deze selectie verliep zeer vlot en in 1908 beschikte A. Beeck reeds over een Cröllwitzer haan van 12,5 kg. A. Beeck was dus duidelijk geïnteresseerd in een nutsras, waarbij het mooie gekoppeld werd aan opbrengst; hij noemt zelf de Ronquières kalkoenen "één van de mooiste kalkoenenrassen die ik ken en sterk gelijkend op de zwartwitte kalkoenen" (vertaling uit Baldamus-Beeck, 1908: 506). Daaruit blijkt dat de Ronquières haan waarmee hij voor zijn selectie vertrokken is van hoge kwaliteit was. Het moet ofwel een Hermelijn Ronquières ofwel

een Geelschouder Ronquières geweest zijn. (De Geelschouder is een zeer oude kleurslag van de Ronquières: het is een Geelschouder haan die door de Antwerpenaar Joachim Beuckelaer levensgroot werd afgebeeld in 1566!) Geelschouders lijken zeer sterk op Hermelijn Ronquières; enkel de witte grondkleur van de schouders, vleugeldek en stuit is door een soort vaalgeel vervangen. Uit een stam met Geelschouders worden daarenboven zeer gemakkelijk uitstekende Hermelijn Ronquières gefokt. De enkele details die A. Beeck

over zijn kruisingsproducten geeft, tonen aan hoe de Ronquières kenmerken nog sterk doorkomen. Hij beklemtoont dat de zwarte zoming op het gevederte in feite subterminaal is en gevolgd wordt door een zeer smalle witte eindzoom (= zilverzoom). Ook spreekt hij over de opvallend blauwe kop van zijn dieren. Beide kenmerken, die zo typisch zijn voor de Ronquières kalkoen, zijn volledig verloren gegaan bij de huidige Cröllwitzer. Maar de huidige Duitse

standaard spreekt nog steeds over de zilverzoom die op de zwarte zoom volgt. Bij de huidige Ronquières daarentegen zijn de blauwe kop en de zilverzoom nog steeds aanwezig, alhoewel er nog flink moet aan gewerkt worden. Het gaat zelfs zover dat F. Hilger (l.c.) vaststelt dat inkruising van andere rassen noodzakelijk zal zijn om terug Cröllwitzers te verkrijgen die aan de standaard voldoen. Mijns inziens is de Ronquières het enige ras dat hiervoor in aanmerking kan komen. Ook A. Beeck is de kwaliteiten van de Ronquières blijven onthouden. Toen men hem in 1929 vroeg hoe hij de fok van de Cröllwitzer terug zou aanpakken, was zijn antwoord: "Dat hij nog één keer Ronquièresbloed zou inkruisen, en wel een haan van dit ras met de best getekende en grootste Cröllwitzer hennen, en anderzijds de beste Cröllwitzer haan met goed gekleurde, zware Ronquières hennen en een derde kruising van een Ronquières haan met hennen van Duitse koperkalkoenen."

(Vertaling Geflügel Welt, 1929 - in Doll: Puten aller Welt, 1986: 62).
Meer commentaar is hier niet nodig!

Rechts: Kuikens van de Ronquières kalkoen; links hermelijn en rechts patrijskleur. Foto: Dirk de Jong.

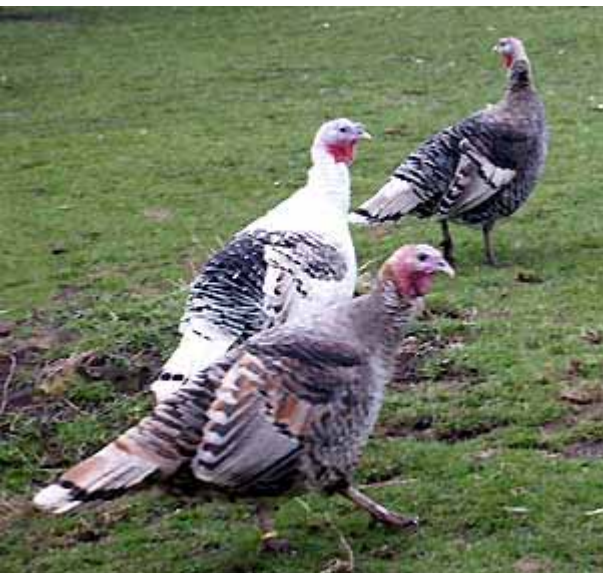

Links: pronkende patrijskleurige Ronquières hanen en hermelijn hen. Foto: Dirk de Jong.

Conclusie

Zoals uit de voorgaande argumentatie blijkt is de Cröllwitzer tekening geen Duitse creatie, maar werd ze verkregen uit Belgische Ronquières kalkoenen. Cröllwitzer tekening en Hermelijn tekening zijn genetisch identiek. De standardeisen van beide rassen liggen daarbij zo dicht bij elkaar dat een gescheiden keuring in de praktijk niet haalbaar is. Dit wil echter niet zeggen dat de Cröllwitzer als ras moet ophouden te bestaan. In Duitsland kan men gerust de Cröllwitzer als dusdanig blijven keuren; er worden daar toch

geen Ronquières tentoongesteld. In België, waar beide rassen geshowd worden, zal men met voldoende redenen de Cröllwitzers als Hermelijn Ronquières beschouwen. In Nederland, waar de interesse voor de Ronquières zienderogen stijgt, heeft men gelijkaardige redenen als de Belgen om Cröllwitzers als Ronquières te keuren. De Ronquières kalkoenen waren eeuwenlang over de ganse Nederlanden verspreid, ook de Hermelijn kleurslag, getuige hiervan de talrijke afbeeldingen op schilderijen van zowel Hollandse als Vlaamse meesters uit de zeventiende eeuw. Onze gemeenschappelijke inlandse kalkoen draagt nu wel de naam van het Belgische Ronquières, maar dit enkel en alleen omdat Ronquières de allerlaatste plaats was waar deze kalkoen ambachtelijk werd gefokt voor zijn opbrengst, en dit tot de Eerste Wereldoorlog. De Duitsers hebben er toen de laatste kalkoenen aangeslagen (pers. meded. Jacques Mauroy; Philomène-Charlotte Druet, de grootmoeder van J. Mauroy was tijdens haar jeugd dindonnière of kalkoenenhoedster te Ronquières). Het was te Ronquières dat, zo'n eeuw geleden, de 'pluimveeliefhebberij' (t.t.z. L. Vander Snickt en P. Monseu) onze inlandse kalkoen en zijn

Boven: Ronquières hennen.
Foto: Dirk de Jong.

Rechts: Hermelijn Ronquières in tentoonstellingskwaliteit, met een 'tweede rad' in de staart.

Foto: Ad Taks.

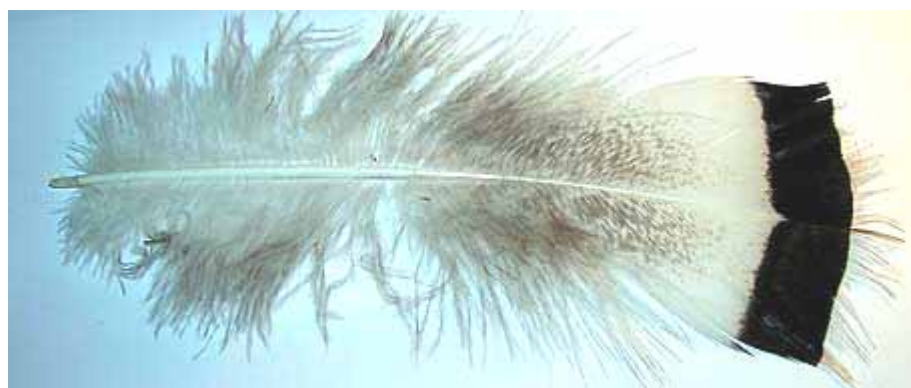
Tot slot

Wat de Ronquières betreft was het zeker niet de bedoeling om nieuwe kleurslagen bij te fokken maar wél om alle oude historische kleurslagen erkend te krijgen, dus vertrekkend van de oude stam zonder inkruising van een ander kalkoenenras. Het ras is te oud en te oorspronkelijk om het als speelgoed te laten gebruiken door fokkers met misplaatste ambities.

Inmiddels is het ras erkend in 5 kleurslagen, te weten: effen wit, hermelijn, geelschouder, vaal en patrijskleurig. Dit is een unicum; geen enkel ander kalkoenenras kent meerdere kleurslagen.

Enkele jaren geleden was de Ronquières kalkoen met uitsterven bedreigd, maar o.a. dankzij de jarenlange inzet van de gebroeders Goddeeris zijn de grootte van de populatie en de kwaliteit van dit ras in positieve zin geëvolueerd.

ambachtelijke fok ontdekte. Was onze kalkoen destijds in de afgelegen Kempen ontdekt, dan droeg hij nu misschien de naam van 'Kempeneer' (terloops, alle zuivere Ronquières zijn thans nakomelingen van zo'n Kempische stam). Ook de befaamde Nederlandse keurmeester C.S.Th. Van Gink heeft oorspronkelijke Hermelijn Ronquières in Noord-Holland gekend; hij noemde ze wel Zwartgevekte kalkoenen (Avicultura, 1919: 787). Aangezien deze dieren van mindere kwaliteit waren en hij van het bestaan van de Hermelijn Ronquières niet op de hoogte was, aanvaarde hij de Cröllwitzer als een oorspronkelijk Duits ras. Het was daarenboven Van Gink die in 1919 voor het eerst de naam Cröllwitzer kalkoen gebruikte (fig.5), een tiental jaren vóór deze naam in Duitsland in voege kwam.

Copyright ©2008 Aviculture-Europe. All rights reserved by VBC